

Nr 349.

Av herr **Osberg**, angående åstadkommande av obligatorisk olycksfallsförsäkring för hela folket inom viss åldersgräns.

Sedan riksdagen antog lagen om försäkring för olycksfall i arbetet ha en mångfald framställningar om ändring av lagen blivit gjorda. En del av framställningarna ha beaktats, andra återigen icke. Att så många invändningar gjorts mot lagen, sedan denna kom i tillämpning, tyder nog på, att lagen är behäftad med åtskilliga brister. Ändamålet med lagen är behjärtansvärt, men vid antagande av en lag strävar nog lagstiftaren efter att med lagens verkningar nå hela folket, men så har inte skett här. När det gäller lagen om olycksfall i arbetet har man naturligtvis bort sträva efter att få en lag, som tillerkänt alla dem, som drabbats av olycka under utförande av arbete, antingen tillfällig hjälp, om skadan är övergående, eller stadig hjälp (livränta) om skadan anses obotlig, men vid här ifrågavarande lagstiftning har riksdagen endast tagit sig an att hjälpa en viss kategori av folket, nämligen de löneanställda. De som gå under benämningen egna företagare har riksdagen icke bekymrat sig om, ehuru tiotusental av dessa äro i lika stort behov av hjälp och borde hava varit lika berättigade därtill. Om de egna företagarna stode i en bättre och säkrare ekonomisk ställning, kunde lagen ha försvarats, men sådan den nu är utformad, verkar den orättvis i högsta grad.

De egna företagarna kunna visserligen låta olycksfallsförsäkra sig och sin familj, men detta kostar pengar, och detta är orsaken till, att de allra flesta äro oförsäkrade. Samma förhållande skulle bliva fallet beträffande de löneanställda, om de själva voro hänvisade till att låta försäkra sig och själva skulle betala premierna. Själva grunden för lagens verkningar är ohållbar och förbliver så, tills den ändras i syfte att giva stöd åt alla, som drabbas av olycka, vare sig det gäller lönearbetare eller egna företagare. Det allra största antalet egna företagare äro icke bättre situerade i ekonomiskt avseende än det stora flertalet löntagare, men trots denna omständighet få flera tusen av dessa betala stora belopp i premier för dem, som äro anställda hos dem. Man kan taga en stor yrkesgrupp som exempel, nämligen jordbrukarna. Den verkställda utredningen om jordbrukets skuldsättning visar, att en ovanligt hög procent av jordbrukare icke hava det bättre ekonomiskt sett än de löneanställda. Förhållandet är i många fall sådant, att en egen företagare får betala premier för anställda, som i ekonomiskt hänseende hava det bättre ställt, än han själv har. Behovsprincipen borde här, liksom i många andra fall, äga tillämpning.

Den som respekterar och fordrar likhet inför lagen, borde här utan vidare kunna gå med på ett försök att borteliminera den ensidighet, varmed denna lag är behäftad.

I lagen om allmän pensionsförsäkring har man ett system, som kunde vara användbart för omorganisation av olycksfallslagen. Man kan tänka sig erläggande av en viss grundavgift för varje individ, som obligatoriskt skulle vara försäkrad enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbetet. Uteslutet vore icke att helt anknyta olycksfallslagen till pensionslagen. Förfaringssättet att på grund av taxerad inkomst påföra olika belopp utöver grundbeloppet, beräknat efter det påförda skattebeloppets storlek, vore ju överensstämmande med det förfarande, som tillämpas när det gäller avgift till folkpensioneringen.

Kunde man ordna saken på detta sätt, hade man kommit ett gott stycke på väg till ett rättvisare system än det, som nu tillämpas. Kravet på en obligatorisk olycksfallsförsäkring är rättvist. En försäkring, som omfattar hela folket och som måste stödjas av hela folket medelst en viss grundavgift och dessutom med belopp enligt viss skala å taxerad inkomst, vore berättigad.

När det gäller industrien, är det ett ringa antal personer, som icke komma i åtnjutande av den förmån, lagen ifråga innebär. Detta i synnerhet när det gäller stora företag. Alla som där äro anställda, med få undantag, stå under lagens skydd. Det är icke uteslutet, att det både bland kontorspersonal och arbetare kan finnas de, som äga aktier i företaget, men trots detta bliva de föremål för gottgörelse, om olycka inträffar, och äro själva befriade från riskpremier i annan mån, än att de möjligen få en smula mindre utdelning på sina aktier. Att de i realiteten äro egna företagare eller delaktiga i företaget inverkar icke på förmånen att vara olycksfallsförsäkrad och samtidigt premiebefriad. Varför skola icke dessa, i likhet med våra fiskare, som arbeta i gemensamhetslag, få betala en viss tribut till försäkringsfonden? Vi kunna fortsätta med jämförelser, t. ex. våra fattiga hantverkare, egnahemslåntagare och småbrukare, vi kunna även taga med dem, som bliva antagna till arrendatorer å de arrendeegnahem, som staten nu anskaffar och bebygger. Dessa arrendatorer äro ju i det stora hela medellösa. Tror någon, att icke dessa individer vore i lika stort behov som många välsituerade tjänstemän och industriarbetare av hjälp i händelse olycksfall skulle inträffa under arbete? Ingen torde heller kunna påstå att de som stå utanför lagens skydd äro mindre nyttiga samhällsmedlemmar än de, som hava förmånen av här ifrågavarande lag.

Systemet, sådant det nu är, kan betecknas såsom förkastligt. Förvaltningskostnaderna äro oskäligt höga till följd av det onödigt invecklade system som kommer i tillämpning. För att belysa detta påstående kan nämnas, att riks-försäkringsanstaltens och de tolv ömsesidiga bolagens förvaltningsutgifter utgjorde under år 1921 3.569.194 kronor, under 1922 2.968.253 kronor och under 1923 2.645.861 kronor o. s. v. Om varje person vid viss åldersgräns bleve obligatoriskt olycksfallsförsäkrad, enligt ovan antydda förfarande, behövde man aldrig befatta sig med honom förrän en olycka inträffade. Då först skulle

fallet prövas, om personen vore berättigad till understöd eller livränta. Man kan lätt tänka sig, vilken stor förenkling, som kunde åstadkommas och vilket förbilligande av hela förvaltningen, som kunde göras, om ändring vidtoges. Långt större antal kunde erhålla hjälp och kostnaderna kunde hållas inom rimliga gränser. Om de bidrag, som skulle erläggas av allmänheten efter vissa grunder, icke bleve tillfyllest, borde staten bestrida utgiften för det felande beloppet. Ingen torde kunna anföra bärande skäl mot ett sådant system.

På grund av det anförda anhåller jag,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte utreda möjligheten till sådan ändring av nu gällande lag om försäkring för olycksfall i arbete i syfte att åstadkomma obligatorisk olycksfallsförsäkring för hela folket inom viss åldersgräns, med beaktande av de synpunkter, som ovan blivit anförda, samt för riksdagen framlägga de förslag, som av utredningen kunna föranledas.

Stockholm den 22 januari 1936.

Oscar Osberg.
